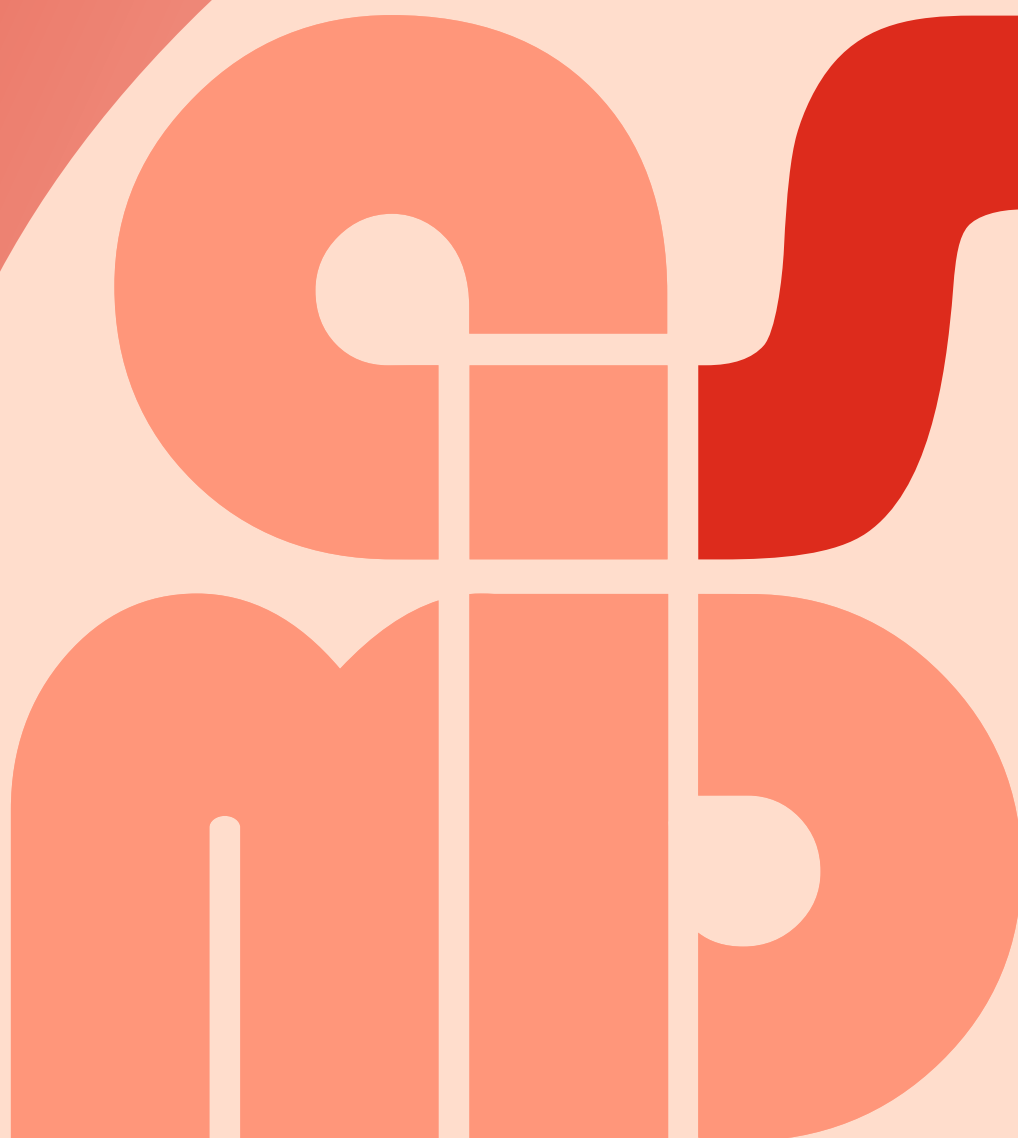

SCIENTIFIC LETTERS
OF ACADEMIC SOCIETY OF MICHAL BALUDANSKY

ISSN 1338-9432

8 $\frac{3}{2020}$

SCIENTIFIC LETTERS
OF ACADEMIC SOCIETY
OF MICHAL BALUDANSKY

ISSN 1338-9432

EDITORIAL OFFICE:

**Academic Society
of Michal Baludansky,**
Humenská 16,
040 11 Košice, Slovakia,
tel.: + 421 (0)903 275 823
e-mail: asmiba@asmiba.sk

EDITOR IN CHIEF:

▲ Ing. **Lenka DUBOVICKÁ**, PhD.,
Vice-president of Academic Society
of Michal Baludansky, Slovakia,
University of Central Europe of Skalica,
Slovakia

DEPUTY EDITORS IN CHIEF:

▲ Ing. **Peter TULEJA**, PhD.,
Technical University of Košice,
Slovakia
▲ Ing. **Michal VARCHOLA Jr.**, PhD.,
Technical University of Košice,
Slovakia

EDITORIAL ADVISORY BOARD:

▲ Dr.h.c.mult. prof. Ing. **Miroslav
BADIDA**, PhD., Technical University of
Košice, Slovakia
▲ Dr.h.c. prof. Dr. **Yuriy BOSHITSKIY**,
PhD., Kyiv University of Law of the
National Academy Sciences of Ukraine,
Ukraine
▲ Dr.h.c. associate prof. **Badri
GECHBAIA**, DrSc., Batumi Shota
Rustaveli State University, Georgia
▲ Dr.h.c. prof. **Ketevan GOLETIANI**,
DrSc., Batumi Navigation Teaching
University, Georgia
▲ prof. **Oleksandr NESTEROV**, DrSc.,
Ural Federal University of Ekaterinburg,
Russia
▲ prof. **Olha RUDENKO**, DrSc.,
Chernihiv National University of
Technology, Ukraine
▲ prof. Dr. **Oleg SINEOKIJ**, DrSc.,
Zaporizhzhya National University,
Ukraine
▲ Dr.h.c. Ing. **Heidy SCHWARCZOVÁ**,
PhD., University of Central Europe of
Skalica, Slovakia
▲ Academician of RAES **Vasil
SIMCHERA**, DrSc., Russian Academy
Economics Sciences, Russia
▲ Dr.h.c. prof.h.c. Ing. **Michal
VARCHOLA**, PhD., President of
Academic Society of Michal Baludansky,
Slovakia
▲ prof. **Tomasz WOŁOWIEC**, PhD.,
University of Information Technology and
Management in Rzeszow, Poland
▲ prof. **Nataliia ZAMKOVA**, DrSc.,
Vinnitsia Institute of Trade and Economics
of Kiev National University of Trade and
Economics, Ukraine

TO OUR READERS

This Journal, «**Scientific Letters of Academic Society of Michal Baludansky**» has been conceived by the founders of Academic Society of Michal Baludansky as a printed platform for exchanging knowledge between university scholars and experts from different countries who take a been interest and activities of the outstanding scientist, educator and statesman Michal Baludansky.

The journal s published six times a year. The third issue of year 2020 is devoted to the Vinnitsia Institute of Trade and Economics of Kiev National University of Trade and Economics.

Шановний читачу,

пропонований журнал «**Scientific Letters of Academic Society of Michal Baludansky**» задуманий засновниками Академічного співтовариства Михайла Балудянського як друкування видання з обміну знань між вченими і фахівцями університетів різних країн, що мають безпосереднє відношення до життя і діяльності видатного вченого, педагога і державного діяча Михайла Балудянського.

Журнал виходить шість разів на рік. У третій номер 2020 включені наукові роботи викладачів Вінницького торговельно-економічного інституту Київського національного торговельно-економічного університету..

*Lenka Dubovicka,
editor*

- 90 Ivanytska Natalia, Ivanytska Nina, Nechyporenko Violetta**
ACADEMIC DISCOURSE STRATEGIES: INTEGRATED APPROACH
- 95 Kiziun Alla**
NATURAL AND SOCIO-ECONOMIC PRECONDITIONS FOR THE EMERGENCE OF EXTREME TOURISM IN THE WORLD AND UKRAINE
- 98 Kopchikova Inna, Pokynchereda Vitalii, Chernikova Irina**
CLASSIFICATION OF LOSSES OF GOODS IN THE DEVELOPMENT OF MODERN FORMATS OF TRADE
- 101 Kopniak Kateryna, Radzikhovska Larisa**
INTEGRATED AUTOMATED MANAGEMENT SYSTEM OF HIGHER EDUCATION INSTITUTION
- 104 Korzh Natalia**
CORPORATE FINANCIAL CAPITAL ARCHITECTURE
- 107 Kovalevska Tetiana, Matsera Olha**
MEANING TYPES VS EQUIVALENCE TYPES: RENDERING THE MEANING AND ACHIEVING EQUIVALENCE IN FRAMES OF CULTURAL TRANSLATION CONCEPT
- 111 Kovtun Eduard**
FORMATION FEATURES OF ADVERTISING CAMPAIGN AS A IMPLEMENTATION FACTOR OF EFFICIENT COMPANIES
- 114 Krupelnytska Irina, Kotseruba Natalia**
ORGANIZATION OF FINANCIAL CONTROL OF THE FORMATION AND USE OF ENTERPRISE PROFIT
- 117 Kulhanik Oksana**
STRUCTURAL ANALYSIS OF INTERNATIONAL ACTIVITIES IN BILATERAL COOPERATION BETWEEN UKRAINE AND THE EUROPEAN UNION
- 120 Kuzmina Olena, Yaremko Svitlana**
INFORMATION TECHNOLOGIES IN PROJECT MANAGEMENT - A TOOL FOR EFFECTIVE COMPANY MANAGEMENT
- 123 Kytaichuk Tetiana, Otkalenko Olena, Bondar Tetyana**
FACILITIES OF MANAGEMENT OF MAIN TYPES OF CURRENT ASSETS
- 127 Leontovych Sergey, Radchenko Oksana**
BUDGETARY METHODS OF PRESERVING NATIONAL SECURITY IN THE CONDITIONS OF THE GLOBAL CRISIS
- 132 Lishchynska Lyudmyla, Dobrovolska Natalia**
MODERN INFORMATION TECHNOLOGIES IN TOURISM
- 136 Lobacheva Iryna, Kudyrko Olena**
ANALYTICAL METHODS IN THE COMMODITY MANAGEMENT SYSTEM
- 138 Lysenko Oksana, Gyrych Sergii**
THE PROCESS OF PREPARING MEAT FOR THE PRODUCTION OF BEEF STEAK
- 142 Makohon Valentyna, Adamenko Iryna**
BUDGETARY POLICY PRIORITIES TO ENSURE SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT OF THE COUNTRY
- 147 Marianovych Maryna**
FORMATION OF THE SYSTEM OF FINANCIAL SUPPORT OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT IN UKRAINE
- 151 Martynova Lilija, Slobodyska Oksana**
SOCIAL PROTECTION SYSTEM IN ENSURING THE DEVELOPMENT OF HUMAN POTENTIAL
- 156 Mazurkevych Iryna, Riabenka Maryna**
TRENDS OF GREEN TOURISM DEVELOPMENT IN THE WORLD
- 160 Melnichuk Oksana**
CREATIVE ECONOMY AS A STRATEGIC SECTOR EXPORT POTENTIAL

Кізиун Алла

ПРИРОДНІ ТА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ВИНИКНЕННЯ ЕКСТРЕМАЛЬНОГО ТУРИЗМУ В СВІТІ ТА УКРАЇНІ

Анотація

У статті розглянуто основні передумови виникнення екстремального туризму в світі та, зокрема, в Україні; обґрунтована перспективність розвитку екстремального туризму в Україні. Розглянуто проблему розвитку екстремального туризму та окремих його видів у межах гірської та рівнинної частини території України. Зазначено, що для України екстремальний туризм – відносно нове явище, яке розвивається й набуло популярності не тільки серед професіоналів, а й серед простих туристів з початку XXI століття. Проте даний вид туризму все більше захоплює населення, набуваючи масового характеру і з початку XXI ст. зацікавленість у розвитку екстремальних видів туризму у межах таких частин України як Середнє Придністер'я та Середнє Побужжя зростає майже у 2,7 рази і це стосується не лише туристів-екстремалів молодого, але й старшого (пенсійного) віку. Популярними тут стали такі види екстремального туризму як дайвінг (річка Дністер, і водосховища), рафтинг (притоки Дністра та річка Південний Буг), польоти на повітряних кулях і дельтапланах, їзда на гірському велосипеді, квадрациклі, конях, пішохідний туризм крутими схилами тощо. Розвитку екстремального туризму сприяє наявність частково сформованої сфери послуг, що активно розвивається. Активний розвиток екстремального туризму показує його рентабельність.

Ключові слова: екстремальний туризм; туристи-екстремали; природні умови; розвиток; регіон; Середнє Придністер'я; Середнє Побужжя.

Kiziun Alla

NATURAL AND SOCIO-ECONOMIC PRECONDITIONS FOR THE EMERGENCE OF EXTREME TOURISM IN THE WORLD AND UKRAINE

Annotation

The article discusses the main reasons for the emergence of extreme tourism in the world and in Ukraine, in particular; the prospects of development of extreme tourism in Ukraine are grounded in the article. The problem of the development of extreme tourism and its separate kinds within the mountain and plain parts of the territory of Ukraine is considered. It has been stated that extreme tourism is a relatively new phenomenon in Ukraine that is developing and gaining popularity not only among professionals but also among ordinary tourists since the beginning of the XXI century. However, this type of tourism is increasingly captivating the population, gaining mass character from the beginning of the XXI century. Interest in the development of extreme types of tourism within such parts of Ukraine as Middle Transdnistria and Middle Pobuzhzhia has increased by almost 2.7 times and this applies not only to extreme tourists of young but also older age. Extreme tourism such as diving (Dniester River and reservoirs), rafting (tributaries of the Dniester River and the Southern Buh River), ballooning and hang gliding, mountain biking, quad biking, horseback riding, steep hiking, etc. have become popular here. The development of extreme tourism is facilitated by the presence of a partially formed service sector, which is actively developing. The active development of extreme tourism shows its profitability.

Key words: extreme tourism; extreme tourists; natural conditions; development; region; Middle Transdnistria; Middle Pobuzhzhia.

1. Постановка проблеми

Аналітичний огляд літератури і польові ландшафтознавчі дослідження упродовж минулого десятиріччя дають можливість зробити висновок, що на початку XXI ст. суттєво зростає зацікавленість як окремих людей, так і загалом населення, до екстремальних видів туризму. Це проявляється не лише у зростанні кількості людей, що займаються екстремальним туризмом, але й кількості глядачів, що спостерігають за значеннями і тренуваннями туристів - екстремалів. Більше того, з кожним роком зростає не лише загальна кількість учасників, що віддають перевагу екстремальному туризму, але й кількість та площі території (об'єктів), що використовують для розвитку екстремальних видів туризму.

2. Виклад основного матеріалу дослідження

Екстремальний туризм з'явився як результат потреби сучасної людини не стільки у відпочинку, скільки у бажанні отримати заряд адреналіну, випробувавши себе в умовах, що створюють реальну загрозу не лише здоров'ю, але й життю туриста. Він свідомо йде на ризик і готується до нього.

Екстремальні тури відрізняються умовами підвищеної небезпеки, високим рівнем травматизму, серйозними фізичними та психічними навантаженнями, потребою використання специфічних вмій (глибоководні занурення, катання по цілинному снігу, стрибки з парашутом тощо [5]).

Екстремальний туризм – це тимчасове переміщення людей з місця їх постійного проживання на територію зі складними природними або суспільними умовами з метою отримання нових вражень і вмінь, при чому передбачаються високі фізичні навантаження та досить високий ризик для здоров'я та життя туриста.

Зарубіжний досвід екстремального туризму найбільш розвинений. Це обумовлено тим, що він зародився в країнах Європи, Північної Америки, Азіатсько-Тихоокеанського регіону і одночасно тяжіє до них. В Європі переважає внутрішньо-регіональний туризм, тобто обмін туристськими потоками між європейськими країнами вище, ніж між Європою та іншими континентами.

До екстремального туризму долучаються люди різного віку і професій, що мають різне сімейне і суспільне становище, істотно відрізняються рівнем культури і фізичного розвитку. Деякі зарубіжні фахівці пояснюють феномен екстремального туризму зміною моралі і смаків, які сталися на Заході за останні роки. Сучасна людина, що звикла до стабільного способу життя і технічного прогресу, відчуває потреби в адреналіновому сплеску. Екстремальний туризм є одним із способів легального задоволення даної потреби, тому завойовує з кожним роком все більшу популярність серед жителів сучасного світу.

Формуванням попиту на екстремальні розваги є, по-перше, бажання туристів, по-друге, це елемент новизни, по-третє, екстремальні види спорту максимально сприяють зняттю стресу і викиду надлишку енергії, яка найбільш характерна для людей середнього віку [1].

Кількість туристів, які цікавляться екстремальними розвагами, точно оцінити неможливо. Але з публікацій, присвячених даній тематиці, відомо що у Європі близько 30% відпочиваючих хоча б один раз у тиждень виїжджають на джип-сафарі, рафтинг, екскурсію на яхті тощо. З економічним розвитком суспільства збільшується кількість видів відпочинку (в тому числі й екстремального), а також число бажаючих урізноманітнити дозвілля незвичайними враженнями.

Якщо в Європі екстремальні види туризму найбільш популярними й масовими стали в кінці 80-х років ХХ століття, то для України екстремальний туризм – відносно нове явище, яке розвивається й набуло популярності не тільки серед професіоналів, а й серед простих туристів з початку ХХІ століття. Проте даний вид туризму все більше захоплює населення, набуваючи масового характеру [4, с.240].

Україна зі своїм ресурсним потенціалом є країною майже безмежних можливостей для організації активного й екстремального відпочинку. Екстремальні розваги – це нова конкурентна перевага для будь-якого туристичного місця або маршруту. В Україні є багато варіантів для розвитку таких напрямків, однак на сьогодні вони знаходяться, переважно, в стані перспективних розробок. Та важливим є те, що з кожним роком цікавість туристів до України зростає.

Незважаючи на достатньо сприятливі умови і ресурси для розвитку екстремального відпочинку, низький рівень розвитку туристичної інфраструктури і соціальних стандартів населення призвів до того, що екстремальний туризм у нас у своєму розвитку відстає від загальносвітових тенденцій. За оцінками багатьох вітчизняних спеціалістів, існує великий потенціал екстремального туризму, який можна буде розкрити з загальним соціально-економічним розвитком держави.

На сьогодні важко визначити загальну кількість екстремальних видів туризму. Це зумовлено широким підходом до впровадження екстремальних розваг в різних сферах людської діяльності.

Розглядаючи екстремальний туризм у масштабі України, слід згадати і деякі регіональні аспекти. На нашу думку, перспективними районами для розвитку екстрим-туризму є Українські Карпати і Передкарпаття. Місцями розвитку сафарі (фотополювання) в регіоні можуть бути: національний природний парк Вижницький, національний природний парк Гуцульщина а також Карпатський біосферний заповідник. Повітроплавання перспективно розвивати в районі каньйоноподібної долини середньої течії р. Дністер з чудовими краєвидами історичних місць Хотинської та Каменець-Подільської фортець [1].

В Україні перспективним вважається розвиток таких видів екстремального туризму, як *польоти на повітряних кулях, парашутизм, спелеологія, різні види сафарі, рафтинг* [1]. Також є всі природні умови для розвитку *пішохідного туризму*, а саме наявність важко прохідної місцевості: крутих схилів, що на Середньому Придністер'ї спостерігаються скрізь і в «класичному» виді, лісових хащ, яким відповідають лісові «стілки» долини Дністра і його приток, або відповідного субстрату на маршрутах: стежки з піску, каміння, болотисті стежки або комбіновані тощо; *кінного туризму*, для якого частково база уже є - майже у кожному селі можна зустріти занедбані або частково зруйновані колишні ферми, які можна переобладнати в продуктивне ранчо; *велосипедний туризм*, для якого наявна щільна мережа доріг, особливо дорожніх серпантинів з різним покриттям (асфальт, бетон, камінь, гравій, ґрунт) та низькогірний характер поверхні території, створюють прекрасні умови для розвитку у межах Середнього Придністер'я велосипедного туризму, який згодом можна урізноманітнити туристичними маршрутами на скутерах, квадроциклах тощо [2, с.143].

Різні види екстремального туризму розвиваються також і на Середньому Побужжі на основі наявних натуральних (порога в річищі, урвища, стрімчаки, круті схили) та антропогенних (круті стінки численних кар'єрів кристалічних порід Українського щита, підземних розробок вапняків, водосховищ, занедбаних підприємств тощо) територій та об'єктів. Розвиток екстремального туризму у межах Середнього Побужжя проходить настільки активно, що уже освоєні майже всі відомі об'єкти придатні для цього. Зростає також зацікавленість туристів-екстремалів до глибоких ярів, особливо їх крутих (>45°) схилів. У цьому випадку перевагу віддають глибоким ярам, що сформувалися у лісових масивах, зокрема на крутих лісових стінках Середнього Побужжя [3, с.85].

3. Висновки

Екстремальний туризм в Україні розвивається активно, однак неоднаково в окремих регіонах. Особливо це стосується рівнинної частини України. Попередні дослідження показують, що і у рівнинній частині України можливий розвиток різних видів екстремального туризму, потрібно лише їх обґрунтування, яке має включати в себе й природничу складову. Одними із регіонів України де є прекрасні природні й, частково, соціальні умови для розвитку екстремального туризму є Середнє Придністер'я у межах чотирьох областей: Тернопільської, Хмельницької, Вінницької та Чернівецької, а також Середнє Побужжя.

Аналіз природних умов показав, що тут можна активно розвивати майже всі види екстремального туризму за умов покращення сфери послуг. Особливо увагу необхідно звернути на розбудову баз для туристів-екстремалів, при цьому чітко врахувати їх вікові категорії. Не менш актуальною проблемою є детальніша розробка «вікових» маршрутів та їх супроводу.

Список використаних джерел та літератури

- [1] Безносюк В. Туризм і його місце в соціально – економічному розвитку України / В. Безносюк // Регіональна економіка. – 2001. – №1. – С. 232-336.
- [2] Кізюн А. Регіональні особливості розвитку екстремального туризму / А.Кізюн // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Географія. – 2019. – Вип. 31, № 1-2. – с. 142-145.
- [3] Кізюн А. Розвиток екстремального туризму в межах Середнього Побужжя / А.Кізюн // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Географія. – 2019. – Випуск 31, № 3-4. – с. 81-85.
- [4] Сvida I. В Сучасні форми екстремального туризму в Закарпатській області/ I. В. Сvida // Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки. – 2011. – Вип.1. – С.239-245.
- [5] Сокол Т. Г. Організація туристичної діяльності в Україні: Навчальний посібник/ Федерація професійних спілок України; Інститут туризму . – К., 2002. – 256с.

References

- [1] Beznosiuk V. Turyzm i yoho mistse v sotsialno – ekonomichnomu rozvytku Ukrainy / V. Beznosiuk // Rehionalna ekonomika. – 2001. – №1. – С. 232-336.
- [2] Kiziun A. Rehionalni osoblyvosti rozvytku ekstremalnoho turyzmu / A.Kiziun // Naukovi zapysky Vinnytskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Mykhaila Kotsiubynskoho. Serii: Neohrafiia. – 2019. – Vyp. 31, № 1-2. – с. 142-145.
- [3] Kiziun A. Rozvytok ekstremalnoho turyzmu v mezhakh Serednoho Pobuzhzhia / A.Kiziun // Naukovi zapysky Vinnytskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Mykhaila Kotsiubynskoho. Serii: Neohrafiia. – 2019. – Vypusk 31, № 3-4. – с. 81-85.
- [4] Svyda I. V Suchasni formy ekstremalnoho turyzmu v Zakarpatskii oblasti/ I. V. Svyda // Visnyk Chernivetskoho torhovelno-ekonomichnoho instytutu. Ekonomichni nauky. – 2011. – Vyp.1. – С.239-245.
- [5] Sokol T. H. Orhanizatsiia turystychnoi diialnosti v Ukraini: Navchalnyi posibnyk/ Federatsiia profesiinykh spilok Ukrainy; Instytut turyzmu . – K.,2002. – 256с.

Kiziun Alla, PhD in Geography, associate Professor, Deputy Director, Vinnytsia Trade and Economics Institute Kyiv National Trade and Economics University, 87 Soborna Street, Vinnytsia, Ukraine, 21000, **e-mail:** akizyun@gmail.com. In 1991 she graduated from Vinnytsia State Pedagogic University named after N. Ostrovskij. Geography and biology. 2011, Vinnytsia Trade and Economics Institute Kyiv National Trade and Economics University. Enterprise economics. **The most relevant publication outputs are:** 1. Kizyun A. H. Systemnyj pidkhid do rozvytku spivpratsi turystychnykh pidpryemstv / A. H. Kizyun // Naukovyj zhurnal «Problemy ekonomiky» №4, Kharkiv, 2013. – S. 83-87. 2. Kizyun A. H. Ekstremalnist pryrodnykh umov ta yikh vplyv na rozvytok ekstremalnoho turyzmu v rivnynni chastynti terytorii Ukrainy /A. H. Kizyun // Naukovi zapysky Vinnytskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Mykhaila Kotsiubynskoho. Serii: Neohrafiia. – Vyp. 30, № 1-2. – Vinnytsia, 2018. – S. 35-42. 3. Regional features of the natural environment and their consideration in the process of extreme tourism development. Social and legal aspects of the development of civil society institutions: Collective monograph. Part I. – Warsaw, Poland, 2019.- С.190-203.

**ОСНОВНІ НАПРЯМИ РОБОТИ АКАДЕМІЧНОГО
СПІВТОВАРИСТВА МИХАЙЛА БАЛУДЯНСЬКОГО**
**BASIC DIRECTION OF WORK OF ACADEMIC SOCIETY
MICHAL BALUDANSKY**

■ дослідження життя та діяльності Михайла
Балудянського і знайомство з ним для широкого кола людей.

*The study of the life and work of Michal Baludansky
and his acquaintance with him for a wide circle of people.*

■ реалізація стажувань студентів і викладачів із країн,
що мають безпосереднє відношення до життя і діяльності
Михайла Балудянського.

*Realization of internships of students and from countries directly
related to the life and work of Michal Baludansky.*

■ організація міжнародних конференцій для викладачів
і студентів.

*Organization of international conferences for teachers
and students.*

■ видання наукового журналу та видання підручників
і книг.

*Publishment of the scientific journal, publishment
of books and textbooks*

■ поїздки місцями життєвого шляху Михайла
Балудянського.

Trips to the places of life of Michal Baludansky.

© SCIENTIFIC LETTERS
OF ACADEMIC SOCIETY
OF MICHAL BALUDANSKY
▲ ISSN 1338-9432

Journal published by Academic Society
of Michal Baludansky, Humenská 16,
040 11 Košice, Slovakia
tel.: +421 (0)903 275 823,
e-mail: journal@asmiba.sk,

▲ IČO 42 100 135

▲ PUBLISHING HAS BEEN
APPROVED BY:

Ministry of Culture, Slovakia
REG. NO.: EV 4747/13

▲ Volume 8, No. 3/2020

▲ PERIODICITY: two-monthly

▲ DATE OF ISSUE: June 2020

▲ PRINTING: 80 pcs

▲ PRINTED BY:

UK TU Košice, Slovakia

▲ COVER DESIGN:

Ing. Jozef Hričišin

▲ GRAPHICAL DESIGN:

Ing. Peter Tuleja, PhD.

▲ PUBLISHER AND

DISTRIBUTION: Academic Society

of Michal Baludansky, Humenská 16

040 11 Košice, Slovakia

tel.: +421 (0)903 275 823

e-mail: journal@asmiba.sk

▲ SUBSCRIPTIONS: journal is not for
sale

▲ POSTAGE: to Slovakia 1 EUR, to
European countries 5 EUR, to other
countries 8 EUR